

kaynaklarda yalnız Abdullah, Ubeydullah, Abdülhamîd, Abdurrahman ve Rifâa'nın adları anılır. Râfî' Bedir Gazvesi'ne (2/624) katılmak istediye de Hz. Peygamber yaşının küçüklüğünü ileri sürerek bunu kabul etmedi. Ayak parmaklarının ucunda yükselip büyük görünmeye çalışmasına rağmen aynı gerekçeyle Uhud Gazvesi'nde de (3/625) geri gönderilmek istendi. Fakat babasının Râfî'in iyi ok attığını söyleyerek Resûlullah'ı ikna etmesi üzerine savaşa katılmasına izin verildi. Bundan sonraki bütün gazvelere iştirak etti. Hz. Ali ile birlikte Sıffin Savaşı'na (37/657) katıldığı zikredilmektedir.

Hz. Ömer'in halifeliliği sırasında İsfahan'a gitti. Ashabın fakihlerinden olan, müzâraa ve müsâkât konularını iyi bildiği ifade edilen Râfî', Muâviye b. Ebû Süfyan zamanında ve ondan sonraki dönemde Medine'de fetva veriyordu. Mervân b. Hakem'in bir konuşmasında yalnız Mekke'nin ve Mekke halkının faziletleriyle Mekke Haremi'nden bahsetmesi üzerine Râfî', Resûlullah'ın Medine için de aynı şeyleri söylediğini, bunu neden zikretmediğini sormuş ve bu hususta yanında ceylan derisine yazılmış bir hadis metnini gösterebileceğini belirtmiştir (Müslim, "Hac", 457). Bu ifadeden onun yazı yazmayı bildiği ve hadisleri kaydettiği anlaşılmaktadır.

Uzun bir ömür süren Râfî' seksen altı yaşında iken Medine'de vefat etti (73/ 692). Cenaze namazını bu yılın hac mevsiminden kısa bir süre sonra Mekke'de vefat eden Abdullah b. Ömer b. Hattâb kıldırdı. 74 (693) yılı başlarında öldüğü zikredilmişse de İbn Ömer'in cenaze namazını kıldırıp onu kabre kadar uğurladığına dair rivayetlere bakıldığında 73 yılında vefat ettiğine dair rivayet daha isabetli görünmektedir. Buhârî'nin, Râfî'in Muâviye zamanında (ö. 60/ 680) öldüğünü söylemesi (*et-Târîhu'l-kebir*, III, 299), İbn Hacer'in de bu bilginin güvenilir olduğunu, diğer tarihlerin dikkate alınmaması gerektiğini ifade etmesi (*el-İşâbe*, I, 496) dikkat çekicidir. Hz. Peygamber'den doğrudan rivayetleri yanında amcası Züheyr b. Râfî'den de hadis rivayet eden Râfî'den, oğulları Rifâa, Abdurrahman ve Ubeydullah, torunları İsâ ve Abâye b. Rifâa, ayrıca Saîd b. Müseyyeb, Ebû Seleme b. Abdurrahman b. Avf, Mücâhid b. Cebr, Amre bint Abdurrahman, Süleyman b. Yesâr, Atâ b. Ebû Rebâh, Nâfi' gibi isimler de rivayette bulunmuşlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 378; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 12, 372, 376; V, 73, 256; VII, 233; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, III, 299-300; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmecid es-Selefi), Beyrut 1405/1984, IV, 239-240; Ebûş-Şeyh, *Tabakâtü'l-muḥaddisîn bi-İşbahân* (nşr. Abdülgafûr Abdülhak Hüseyin el-Belûşi), Beyrut 1407/1987, I, 251-252; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 495-496; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), II, 190-191; Mizî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, IX, 22-25; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 181-183; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 495-496; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, III, 229-230; Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 79-80; Seyyid Mehdi Hâirî, "Râfî' b. Hâdic", *DMT*, VIII, 105.

ABDÜLKADİR ŞENEL

RÂFÎ' b. MÂLİK

(رافع بن مالك)

Ebû Mâlik Râfî' b. Mâlik b. el-Aclân el-Hazrecî el-Ensârî (ö. 3/625)

Sahâbî.

Hazrec kabilesinin Benî Züreyk kolundan olduğu için Züreyk nisbesiyle de anılır. Hz. Peygamber'den hadis rivayet eden diğer oğlu Rifâa'dan dolayı Ebû Rifâa künyesiyle de bilinen Râfî', Übey b. Selûl'un kızı ve Abdullah b. Übeyy'in kız kardeşi Ümmü Mâlik ile evlendi. Ümmü Mâlik, Resûlullah'a biat eden hanımlardandı. Bu evlilikten Bedir Gazvesi'ne iştirak eden Mâlik, Rifâa ve Hallâd adlı oğulları dünyaya geldi. Câhiliye döneminde yazı yazdığı, iyi yüzdüğü ve iyi ok attığı kaydedilen pek az kimseden biri olan Râfî'in Muâz b. Hâris (Afrâ) ile Mekke'ye gittikleri, Hz. Peygamber'le görüşüp müslüman oldukları, bu sebeple Hazrec kabilesinin ilk müslümanları diye bilindikleri kaydedilmektedir. Onun bütün Akabe biatlarında bulunduğu, Resûl-i Ekrem'in Medineliler'le irtibatını sağlamak üzere seçtiği on iki temsilciden biri olduğu, yetmiş beş Medinelî'nin katıldığı Üçüncü Akabe Biati'nde Medine'ye hicret ettiği takdirde Hz. Peygamber'i koruyacağına dair ilk defa onun söz verdiği belirtilmektedir. Râfî', Akabe'de Resûlullah ile görüştüğünde Hz. Peygamber o güne kadar inen âyetleri kendisine vermiş, Râfî' ondan Yûsuf sûresini öğrenmiş, Medine'ye döndüğünde bu sûreyi Benî Züreyk Mescidi'nde toplanan müslümanlara okumuş, bu sebeple Züreyk Mescidi Medine'de ilk Kur'ân-ı Kerîm okunan mescid diye anılmıştır. Resûl-i Ekrem de bu gayretinden dolayı Râfî'den memnun olduğunu ifade etmiştir. Onun müslüman olup Mekke'ye yerleştiği, Tâhâ sûresi nâzil olduktan son-

ra sûreyi yazıp Medine'ye gittiği ve Züreyk oğulları'na okuduğu da belirtilmiştir (İbnü'l-Esir, II, 198). Râfî'in Bedir Gazvesi'nde bulunduğu zikredilmekteyse de üç oğlunun da iştirak ettiği bu gazveye katılmadığı anlaşılmaktadır. Onun Akabe Biati'nde bulunmayı Bedir Gazvesi'nde bulunmaktan üstün görmesi (Buhârî, "Megâzî", 13), Ehl-i Bedr'in üstünlüğünü vurgulayan hadisi duymaması sebebiyle ileri sürdüğü şahsî kanaati olmalıdır (İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, VII, 364). Hz. Peygamber'in Medine'de Saîd b. Zeyd ile kardeş ilân ettiği Râfî' b. Mâlik Uhud Gazvesi'nde şehid oldu (3/625).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 596-597, 621-622; VIII, 382; İbn Hibbân, *Meşâhîru 'ulemâ'i'l-emşâr* (nşr. M. Fleischhammer), Wiesbaden 1959, I, 24; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 494; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, II, 197-198; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 453-454, 499, 517; III, 344; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, III, 232, 281; a.mlf., *Hedyü's-sârî* (Hatîb), s. 498; a.mlf., *Fethu'l-bârî* (Hatîb), VII, 364; Seyyid Mehdi Hâirî, "Râfî' b. Mâlik b. el-Aclân Hazrecî-i Ensârî", *DMT*, VIII, 105-106.

MUSTAFA KARATAŞ

RÂFİA

(الرافعة)

Kur'ân-ı Kerîm'de kıyamet için kullanılan isimlerden biri (bk. KIYAMET).

RÂFİİ, Abdurrahman b. Abdülatîf

(عبدالرحمن بن عبداللطيف الرافعي)

(1889-1966)

Mısırlı hukukçu, tarihçi ve siyaset adamı.

7 Cemâziyelâhîr 1306'da (8 Şubat 1889) Zekâzîk'te veya Kahire'de doğdu. İlk öğrenimini Kahire de, orta öğrenimini İskenderiye'de tamamladı. 1908'de Kahire Hiciviyeye Hukuk Medresesi'nden mezun oldu. Bir yıl kadar el-Hizbül-vatanî'nin yayın organı *el-Livâ'* gazetesinde çalıştıktan sonra avukatlık yapmaya başladı. Bu sırada siyasete ilgi duyarak Muhammed Ferid liderliğindeki el-Hizbül-vatanî'ye katıldı (1911) ve partinin yayın organlarına düzenli makaleler yazmaya başladı. Bu dönemde siyasî görüşlerinden dolayı bir yıl hapse mahkûm edildi (1915). 1921'de partinin idare meclisi üyeliğine getirildi. 1924'te Mansûre'den milletvekili seçildi. 1939-1951 yılları arasında mecliste senatör olarak görev yaptı. 1949'da Hüseyin Sırrı Pa-